Tilka Manjhi was amongst the first freedom fighters who fought against the oppressive rule of the British in India. He led a five-year uprising against the British and without doubt he should be considered as one of the precursors of the national liberation movement which gathered momentum under the leadership of Mahatma Gandhi. Tilka Manjhi was perhaps amongst the first martyrs of the freedom struggle -- he was hanged by the British in Bhagalpur in 1785.

We are today constantly seize with a blaze of eulogy of many leaders including some who hold high offices. A number of schemes, iconic buildings, airports, etc., are named after such leaders. Yet there is no recognition to this great Santhal leader who made the ultimate sacrifice for the fruits of freedom and democracy that we pride ourselves today. To give due recognition to the first freedom fighter of India, I would urge the following to be considered as a token tribute to this great tribal revolutionary :

(a) Examine and consider declaring him as the first martyr of India's freedom struggle.

(b) Department of School Education and Literacy should introduce in the NCERT books a section dealing with contribution to freedom struggle by early leaders like Tilka Manjhi.

Demand to provide electricity and loans to the farmers at cheaper rates and other infrastructural facilities

चौधरी मुनव्वर सलीम (उत्तर प्रदेश): उपसभापति महोदय, मैं हिन्दुस्तान की उस सबसे बड़ी आबादी की दर्दनाक दास्तान की तरफ इस महान सदन का ध्यान आकर्षित करना चाहता हूं, जो आबादी अन्नदाता के नाम से जानी जाती है। यह वह किसान है जो उस तपती धूप में खेत की मेड़ पर खड़ा होता है, जिस धूप में निकलने भर से अमीर लोगों के चेहरे झुलस जाया करते हैं। मैं उस किसान का दर्द बयान करने लिए आज इस महान सदन में खड़ा हुआ हूं, जो कड़ाके की ठंड में पानी और कीचड़ में खड़ा होकर तमाम देशवासियों के लिए अन्न पैदा करता है। जब गेंहू की सुनहरी बाली खेत को सुनहरा करती है, तब इस किसान के मुरझाये हुए चेहरे पर चमक आ जाती है। किसान इस फसल से आस बांध लेता है, लेकिन उसकी यह आस सरकारों की बेरुखी और नज़रअन्दाज़ी से टूटकर बिखर जाती है।

उपसभापति महोदय, सरकारों का किसानों से बेरुखी का आलम यह है कि मीडिया में आई जानकारी के अनुसार सरकार की ही संस्था एफ.सी.आई. का मानना है कि पिछले 5 सालों में 1,94,502 मीट्रिक टन अनाज बरबाद हो चुका है। पिछले 4 सालों में अनाज, फल और सब्जियां जो उचित व्यवस्था न होने के कारण बरबाद हुए हैं, उनके मूल्यांकन किया जाए तो पता चलता है कि इस बरबाद फसल की कीमत 2,06,000 करोड़ रुपए रही है। हमारा किसान जितना पैदा करता है उसका लगभग चौथाई हिस्सा ही सरकार सुरक्षित रख पाती है और एक-तिहाई यानी लगभग 200 मिलियन टन अनाज कहां रखा जाए, इस सवाल के कारण हर साल 44 हजार करोड़ रुपए का अनाज सड़ाकर फेंक दिया जाता है।

[चौधरी मुनव्वर सलीम]

महोदय, अगर बरबाद होने वाला अन्न दुनिया के बाजार में बेचकर किसानों और ग्रामों के विकास पर खर्च कर दिया जाए तो मेरा दावा है कि ग्रामवासियों का पलायन रुक सकता है, क्योंकि सुविधा युक्त ग्राम ही आबाद रह सकते हैं। महोदय, सरकारों द्वारा लगातार शहरों और ग्राम के विकास पर खर्च का जो अंतर दिखाई दे रहा है, उससे गांवों और शहरों के बीच नफरत पैदा हो रही है, जो देश की एकता, अखंडता और विकास के लिए घातक दिखाई देती है।

मैं सरकार से पुरजोर मांग करता हूं कि उद्योगपतियों की तरह किसानों को सस्ती बिजली दी जाए और सस्ती ब्याज दर पर लोन दिया जाए तथा बिजली, पानी, सड़कों, स्कूलों और अस्पतालों से युक्त ग्रामों को बनाया जाए। महोदय, मेरी इस व्यथा को अगर सरकार समझ जाए तो बापू द्वारा बोला गया वह जुमला सच हो जाएगा, जिसमें बापू ने कहा था कि गांव भगवान ने बनाए हैं और शहर इंसान ने। धन्यवाद।

††**چودھری منور سلیم (اتر پردیش) :** اپ سبھا پتی مہودے، میں ہندوستان کی اس سب سے بڑی آبادی کی دردناک داستان کی طرف اس مہان سدن کا دھیان آکرشت کرنا چاہتا ہوں، جو آبادی انّ-داتا کے نام سے جانی جاتی ہے۔ یہ وہ کسان ہے جو اس تپتی دھوپ میں کھیت کی میڑ پر کھڑا ہوتا ہے، جس دھوپ میں نکلنے بھر سے امیر لوگوں کے چہرے جھلس جایا کرتے ہیں۔ میں اس کسان کا درد بیان کرنے کے لئے آج اس مہان سدن میں کھڑا ہوا ہوں، جو کڑاکے کی ٹھنڈ میں پانی اور کیچڑ میں کھڑا ہو کر تمام دیش واسیوں کے لئے انّ پیدا کرتا ہے۔ جب گیہوں کی سنہری بالی کھیتی کو سنہرا کرتی ہے، تب اس کسان کے مرجھائے ہوئے چہرے پر چمک آ جاتی ہے۔ کسان اس فصل سے آس باندھ لیتا ہے، لیکن اس کی یہ آس سرکاروں کی بے-رخی اور نظراندازی سے ٹوٹ کر بکھر جاتی ہے۔

اپ سبھا پتی مہودے، سرکاروں کا کسانوں سے بے-رخی کا عالم یہ ہے کہ میڈیا میں ائی جانکاری کے مطابق سرکار کی ہی سنستھا ایف-سی-آئی۔ کا ماننا ہے کہ پچھلے 5 سالوں میں 1،94،502 میٹرک ٹن اناج برباد ہو چکا ہے۔ پچھلے 4 سالوں میں اناج، پھل اور سبزیاں جو صحیح ویوستھا نہ ہونے کی وجہ سے برباد ہوتی ہیں، ان کا مولیانکن کیا جائے تو پتہ چلتا ہے کہ اس برباد فصل کی قیمت 2،06،000 کروڑ روپے رہی ہے۔ ہمارا کسان جتنا پیدا کرتا ہے اس کا لگ بھگ چوتھائی حصہ ہی سرکار سرکشت رکھ پاتی ہے اور ایک تہائی یعنی 200 ملین ٹن اناج کہاں رکھا جائے، اس سوال کے کارن ہر سال 44 ہزار کروڑ روپے کا اناج سڑا کر پھینک دیا جاتا ہے۔

مہودے، اگر برباد ہونے والا 'انّ' دنیا کے بازار میں بیچ کر کسانوں اور گراموں کے وکاس پر خرچ کیا دیا جائے تو میرا دعوی ہے کہ گرام واسیوں کا پلاین رک سکتا ہے، کیوں کہ سویدھا۔ یکت گرم کی اباد رہ سکتے ہیں۔ مہودے، سرکاروں دوارا لگاتار شہروں اور گراموں کے

†[Transliteration in Urdu Script].

وکاس پر خرچ کا جو انتر دکھائی دے رہا ہے، اس سے گاؤں اور شہروں کے بیچ نفرت پیدا ہو رہی ہے، جو دیش کی ایکتا، اکھنڈتا اور وکاس کے لئے گھاتک دکھائی دیتی ہے۔

میں سرکار سے پرزور مانگ کرتا ہوں کہ ادھیوگ پتیوں کی طرح کسانوں کو سستی بجلی دی جائے اور سستی بیاز در پر لون دیا جائے اور بجلی، پانی، سڑکوں، اسکولوں اور اسپتالوں سے یکت گراموں کو بنایا جائے۔

مہودے، میری اس وینتھا کو اگر سرکار سمجھ جائے تو باپو دوارا بولا گیا وہ جملہ سچ ہو جائے گا، جس میں باپو نے کہا تھا کہ گاؤں بھگوان نے بنائے ہیں اور شہر انسان نے۔ دھنیواد۔

(ختم شد)

MR. DEPUTY CHAIRMAN : Mr. Shantaram Naik.

SHRI SHANTARAM NAIK (Goa): I want to read it. ...*(Interruptions)*...

MR. DEPUTY CHAIRMAN: Everybody is doing this. ...*(Interruptions)*... You mention the subject. ...*(Interruptions)*... I want to read this. ...*(Interruptions)*... This is a sensitive matter. ...*(Interruptions)*...

SHRI SHANTARAM NAIK: I am telling you the subject. The subject is that Portuguese Government is claiming som,e land in Goa. ...*(Interruptions)*... It is a serious matter. ...*(Interruptions)*... You do not allow me to read. ...*(Interruptions)*...

MR. DEPUTY CHAIRMAN: You mention the subject and lay it on the Table. ...*(Interruptions)*...

SHRI SHANTARAM NAIK: But I telling you what the subject is. ...*(Interruptions)*...

MR. DEPUTY CHAIRMAN: No problem. Once it is laid on the Table , it is in the public domain.

SHRI SHANTARAM NAIK: This is a sensitive matter. If thereis any* in you, then you will allow me to speak.

MR. DEPUTY CHAIRMAN: That remark is expunged. You cannot judge my*. Mr. K.C. Tyagi.

Demand to make changes in the land acquisition laws after consultation with farmers and discussion on the matter in the House

श्री के.सी. त्यागी (बिहार): माननीय उपसभापति जी, मैं आपके माध्यम से इस विशेष उल्लेख के द्वारा भारतीय किसानों से संबंधित एक महत्वपूर्ण मुद्दा उठाना चाहता हूं।

*Expunged as ordered by Chair.